Ministerie van Sociale Zaken en
Werkgelegenheid

> Retouradres Postbus 90801 2509 LV Den Haag

De voorzitter van de Tweede Kamer der
Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

2500 EA

Postbus 90801
2509 LV Den Haag
T 070 333 44 44

Onze referentie
2026-0000411801

Datum 6 november 2026
Betreft Kabinetsreactie SER-advies werk en AI

Kunstmatige intelligentie (AI) is als technologie een belangrijke bouwsteen van de nieuwe economie en daarmee voor ons toekomstige verdienvermogen.[1] De vraag is niet óf AI onze samenleving en economie zal veranderen, maar hoe deze transitie op een verantwoorde manier wordt gestuurd richting een toekomst waarin AI ons versterkt. We moeten daarom in Nederland en Europa AI-capaciteiten zelf ontwikkelen waar dat nodig en kansrijk is. Met de opkomst van AI wordt onze samenleving ook geconfronteerd met nieuwe vragen die raken aan de kwaliteit van werk. We vinden het belangrijk dat de inzet van AI te allen tijde op een veilige en mensgerichte wijze plaatsvindt. AI mag nooit een doel op zich zijn, maar moet een technologie zijn die bijdraagt aan het vergroten van ons welzijn en onze welvaart.[2] Dat gaat niet vanzelf en vraagt om actie. Sociaal overleg is essentieel om de veranderingen op de arbeidsmarkt in goede banen te leiden. Het kabinet is de SER daarom erkentelijk voor het rapport AI en Werk.

Deze reactie gaat in op de aanbevelingen van de SER. Voor hoofdaanbeveling 1: investeer in AI-innovatie en -adoptie verwijzen we naar de Kamerbrief Kabinetsvisie op Artificial Intelligence, die gelijktijdig aan uw Kamer wordt verzonden en uitgebreid ingaat op onder andere deze onderwerpen. Voor de overige hoofdaanbevelingen schetsen we wat het kabinet doet en welke lessen we trekken uit de concrete aanbevelingen van de SER. AI heeft nu al impact op onze economie en maatschappij, maar die impact zal de komende jaren toenemen op manieren die we nu nog niet kunnen voorzien. De SER benadrukt terecht de onzekerheid van AI-ontwikkelingen. De opkomst van eerdere technologieën leert ons dat we de impact op de korte termijn vaak overschatten en die op de lange termijn juist onderschatten. De omgang met de onzekerheid van hoe AI zich gaat ontwikkelen, vraagt dat we bouwen aan een wendbare, adaptieve samenleving en economie enerzijds. Anderzijds vraagt het dat we de ontwikkelingen nauwgezet volgen, en regelmatig het gesprek voeren over welke impact we zien ontstaan en hoe we hiermee als samenleving en vanuit de overheid willen omgaan. Deze reactie versturen we mede namens de Staatssecretaris Onderwijs en Emancipatie.

[1] Zie ook Kamerbrief Kabinetsvisie op Artificial Intelligence.
[2]

Hoofdaanbeveling 2: Zet waardig werk centraal bij de inzet van AI

Om de kansen die AI biedt te benutten, is het belangrijk in te zetten op waardig werk. AI verandert de manier waarop we werken, wat naast kansen ook risico's met zich meebrengt voor de kwaliteit van werk. Kwaliteit van werk omvat bijvoorbeeld autonomie, benutting en ontwikkeling van competenties, sociale relaties op werk, controle over werkprocessen, intensiteit, werkstress en eerlijke behandeling. Een mogelijk risico is dat AI besluitvorming minder doorzichtig maakt. Of dat bias in data die wordt gebruikt om AI-modellen te trainen ingaat tegen het recht op gelijke behandeling. Privacy en dataveiligheid zijn ook van groot belang bij inzet van AI op de werkvloer. Tot slot kan AI invloed hebben op de autonomie en controle van werkenden, en hun interactie met collega's, leidinggevenden of klanten. Daarmee raakt het ook de zingeving van mensen in hun werk.

De Europese AI-verordening voorziet in een aantal waarborgen om de veilige, menselijke kant van AI te borgen. Zo zijn praktijken als emotieherkenning op de werkvloer of in het onderwijs vanaf februari 2025 verboden. Daarnaast hebben personen die worden geraakt door de inzet van een hoog risico AI-systeem recht op uitleg van besluiten die worden genomen met behulp van AI. Daarbij vraagt ook de AI-verordening expliciet dat werkgevers hun werknemers en hun vertegenwoordigers vooraf informeren als zij een dergelijk systeem op de werkvloer willen inzetten. Voor deze regels worden momenteel Europese standaarden ontwikkeld.

Naast het juridisch instrumentarium is het van belang om uitvoerende partijen te ondersteunen bij het ontwikkelen en gebruiken van AI. BZK heeft hiertoe verschillende instrumenten ontwikkeld, zoals het Impact Assessment Mensenrechten en Algoritmes (IAMA) en het Algoritmekader. In het kader van de NDS worden reeds verplichte normen uit het Algoritmekader auditeerbaar gemaakt en wordt gewerkt aan een AI-inkoopaanpak voor overheden. Om gezond en veilig werken te waarborgen, is het noodzakelijk dat werkgevers de ingezette AI-systemen begrijpen en monitoren.

Medezeggenschap

Belangrijke veranderingen in de aard van het werk komen het beste tot stand in goed overleg tussen werkgever en werkenden. In Nederland is dit geregeld in de Wet op de Ondernemingsraden (WOR). Het kabinet streeft samen met de SER naar toekomstgerichte medezeggenschap.[3] Hierbij bespreken werkgevers en ondernemingsraden in een vroeg stadium strategische onderwerpen, zoals de gevolgen van AI voor de organisatie. Het kabinet overweegt de Wet op de Ondernemingsraden (WOR) te actualiseren door strategische ontwikkelingen in de onderneming erin op te nemen.[4] De SER heeft toegezegd hiervoor met een voorstel te komen.

Ook sociaal overleg over de cao kan helpen de inzet van AI op de werkvloer in goede banen te leiden. In enkele cao's zien we nu al afspraken terugkomen over de inzet van

[3] SER, Toekomstgerichte medezeggenschap. Hoe voer je het gesprek over strategische onderwerpen 2024, Toekomstgerichte medezeggenschap | SER

[4] Tweede Kamer, vergaderjaar 2023–2024, 29 818, nr. 47, p. 8.

AI. Voorbeelden van afspraken zijn het uitvoeren van onderzoek naar de inzet van AI en de verplichting van werkgevers om hierover met werknemers in gesprek te gaan.[5]

Eerder dit jaar heeft de staatssecretaris Digitale Economie en Soevereiniteit toegezegd[6] om vanuit haar coördinerende rol op het thema AI te verkennen hoe sociaal overleg verder benut kan worden voor verantwoorde toepassing van AI.

Hoofdaanbeveling 3: Blijf samen leren en ontwikkelen om AI te benutten

Het kabinet onderschrijft het belang van individuele en collectieve leerprocessen om de kansen van AI verantwoord te kunnen benutten. Burgers en werkenden moeten geschoold worden in verantwoord gebruik van AI.

Digitale vaardigheden onderwijs

In een steeds digitalere samenleving is het belangrijk dat leerlingen en onderwijsprofessionals digitaal en AI-geletterd zijn. In de nieuwe kerndoelen voor digitale geletterdheid is daarom aandacht voor het herkennen, verantwoord gebruiken en kritisch beoordelen van AI. Ook worden scholen en onderwijsprofessionals ondersteund bij het maken van bewuste keuzes over de inzet van AI (evt. bijvoorbeeld aan de hand van het raamwerk AI-geletterdheid).

Om kennis op te bouwen over wat werkt en onder welke voorwaarden, ontwikkelt en onderzoekt NOLAI samen met het onderwijs verantwoorde educatieve AI. In het regieplan digitalisering funderend onderwijs wordt verder ingegaan op verantwoord AI-gebruik en de ondersteuning van scholen. Dit regieplan wordt eind 2026 met uw Kamer gedeeld.

Ook studenten op het mbo, hbo en wo moeten goed voorbereid worden op AI. De Nationaal Groeifondsprojecten zoals NPULS ondersteunen het onderwijs daarin met kennis en innovaties. Zo is in het kader van NPULS een raamwerk AI-geletterdheid ontwikkeld waarin de vereiste ethische houding, kennis en vaardigheden nader zijn omschreven.[7] Instellingen worden ondersteund in het scholen van digitale geletterdheid en de rol van AI in het curriculum. Npuls realiseert ook sectorvoorzieningen en toepassingen die veilig en verantwoord leren met AI mogelijk maken.

Digitale basisvaardigheden voor iedereen

Er is een groep mensen die extra hulp nodig heeft bij het opbouwen van digitale vaardigheden, met AI in het bijzonder. Ook kent Nederland een grote groep, ca. 2 miljoen mensen, die laaggeletterd is.[8] AI kan een katalysator zijn die de verschillen tussen koplopers en achterlopers vergroot. Via de Wet Educatie en Beroepsonderwijs worden middelen beschikbaar gesteld aan gemeenten om basisvaardigheden te verbeteren Verder ondersteunt BZK het programma DIGCOM 2.0, dat doorlopend

[5] Cao voor Gemeenten en Samenwerkende gemeentelijke organisaties

[6] Tweeminutendebat Mededeling Apply AI-strategie
Kamerstukken II 2025/26, 22112, nr. 4279

[7] Zie https://npuls.nl/kennisbank/ai-go-een-raamwerk-voor-ai-geletterdheid-in-het-onderwijs

[8] Buisman et al. (2024) PIAAC 2023

onderzoek doet naar de digitale competenties, waaronder AI. Dit geeft ons meer inzicht in welke leeftijdsgroepen meer of minder moeite hebben met AI.

Leven lang ontwikkelen
Ook in een economie waarin AI een steeds grotere rol speelt, blijft mensenwerk van waarde. Juist wanneer mensen effectief gebruik weten te maken van AI systemen die hun werk verrijken, ontstaat grote productiviteitswinst. Dat vergt wel gerichte scholing van werkenden, zodat zij mee kunnen komen met de technologische ontwikkeling. Het kabinet maakt werk van Leven Lang Ontwikkelen.[9] AI gerichte scholing kan deel uitmaken van deze inzet. Ook ligt er allereerst een taak voor werkgevers om werkenden te ondersteunen met passende scholing. Werkgevers hebben hierin een wettelijke verantwoordelijkheid, waaronder ook een initiërende verantwoordelijkheid.

Uit onderzoek blijkt dat groepen met een kwetsbare arbeidsmarktpositie en werkenden in mkb-bedrijven achterblijven in de deelname aan LLO. Onder meer met de komst van AI dreigt de kloof te groeien tussen werkenden die wel en niet meekomen. Overheidsbeleid rond leren en ontwikkelen is erop gericht om deelname aan LLO te bevorderen bij mensen die het meest baat hebben bij om- en bijscholing. Zo stimuleren we sinds 2020 met de SLIM-mkb-regeling een leerrijke werkomgeving in het mkb. En per maart 2025 is de SLIM-regeling uitgebreid met een scholingsfaciliteit om scholing te subsidiëren die gekoppeld is aan ontwikkelpaden in cruciale tekortsectoren.

Monitoring impact AI op arbeidsmarkt en samenleving
We onderschrijven dat monitoring van de ontwikkelingen rondom AI belangrijk is. Momenteel wordt er op verschillende plekken data verzameld over AI en het gebruik ervan. Denk aan de overheidsbrede monitor generatieve AI van TNO[10] in opdracht van het ministerie van BZK en de AI monitor van het CBS.[11] In de arbeidsmarktenquêtes van TNO[12] worden ook enkele vragen over inzet van AI op werk toegevoegd. Dialogic publiceert in opdracht van EZ een overzicht van kengetallen over de onderwijs- en arbeidsmarktstromen van AI en data science. Verder zijn binnen de Nederlandse Skills Survey vragen gesteld over het gebruik van AI op het werk, en de digitale vaardigheden van werkenden. Ook internationale organisaties zoals de OESO en de Europese Commissie monitoren AI ontwikkelingen.[13]

Om goed arbeidsmarktbeleid, onder andere met oog op scholing, nu en in de toekomst te kunnen ontwikkelen, hebben we echter meer inzicht nodig in hoe AI de economie en

[9] Kamerstukken II 2025/2026, 30012, nr. 170 Leven Lang Leren | Tweede Kamer der Staten-Generaal
[10] https://open.overheid.nl/documenten/dafe19ab-8874-42a0-a55f-315ac5825282/file
[11] https://www.cbs.nl/nl-nl/maatwerk/2025/09/ai-monitor-2024
[12] Onze onderzoeken - Monitor arbeid
[13] Live data from OECD.AI - OECD.AI. De Europese Commissie heeft het voornemen een AI observatory op te zetten.

arbeidsmarkt verandert. Hierin zijn verschillende stappen te zetten. Ten eerste willen we vanuit de verschillende monitoringsinitiatieven regelmatiger een totaalbeeld opmaken. Ten tweede heeft een deel van de bestaande monitoringsinitiatieven een tijdelijk karakter, terwijl juist langere tijdreeksen zicht zouden kunnen geven op hoe grote veranderingen zich voltrekken. We gaan op een rij zetten of en waar dit knelt. Tot slot geeft bestaande monitoring beperkt zicht op welke groepen werkenden de grootste kans hebben om delen van hun werk te zien worden overgenomen door AI. Internationale organisaties meten dit door de 'blootstelling' van beroepen aan AI te meten.[14] De skillstaal van CompetentNL biedt een goede basis om dit, toegespitst op de Nederlandse arbeidsmarkt, in kaart te brengen. Om deze punten verder te brengen zoekt het kabinet de samenwerking met partijen als TNO en CBS. Ook verwelkomt het kabinet het aanbod van de SER zelf om een monitoringsrol te vervullen, en zoekt het de samenwerking met de SER om deze opgave op te pakken.

Hoofdaanbeveling 4: Anticipeer op mogelijke verdelingseffecten van AI
Het kabinet onderschrijft dat we moeten anticiperen op mogelijke verdelingseffecten van de inzet van AI. AI kan grote gevolgen hebben voor de macro-economie, de productiviteit, lonen en inkomensongelijkheid, maar al deze gevolgen zijn op dit moment nog zeer lastig te voorspellen.

In eerste plaats is belangrijk mensen te ondersteunen om mee te kunnen in veranderingen van hun werk als gevolg van AI. Hierboven zijn het belang van kennis en vaardigheden en medezeggenschap al genoemd. Daarnaast werkt het kabinet aan een goed functionerende arbeidsmarkinfrastructuur om mensen waar nodig te begeleiden naar nieuw werk.[15]

Ondanks deze inzet kan het gebeuren dat mensen als gevolg van AI tijdelijk of langdurig hun werk verliezen. We zien al signalen dat werkgevers AI als reden noemen voor ontslagrondes, en een terugloop in het aantal banen voor starters die mogelijk wordt veroorzaakt door AI.[16] Veel werkenden in Nederland hebben via de WW een vangnet dat verlies van inkomen uit werk tijdelijk opvangt. Ook zijn er toeslagen en eventueel ook andere regelingen zoals de bijstand. Uit studies blijkt dat de sociale zekerheid effectieve demping biedt van verschillende vormen van inkomensverlies.[17]

Het is niet volledig uit te sluiten dat AI leidt tot een zeer grote economische schok. Een scenariostudie zoals geadviseerd door de SER kan inzicht bieden in de consequenties van zo'n extreem scenario. Het kabinet erkent dat de impact van AI op de arbeidsmarkt onzeker is en analyseert daarom een spectrum aan mogelijke scenario's om voorbereid te zijn op ontwikkelingen op de arbeidsmarkt, in lijn met de motie Van Brenk en Dassen.

---

[14] Labor Market Exposure to AI: Cross-country Differences and Distributional Implications; OECD Employment Outlook 2023

[15] Kamerstukken II 2025/2026, 33566, nr. 110

[16] Dalende werkgelegenheid onder Nederlandse jongeren die concurreren met GenAI - ESB

[17] Schokbestendigheid huishoudens onderzocht voor elf WW-varianten | CPB Website; Inkomensverlies bij levensgebeurtenis opmerkelijk consistent gedekt - ESB

Tot slot

Het kabinet ziet AI als technologie van cruciaal belang. Zowel om onze welvaart te vergroten en maatschappelijke opgaven op te lossen, als om economisch weerbaar te zijn in een veranderende wereld. Als Nederland moeten we inzetten op verantwoorde AI. We hebben als land een sterke positie om economische kansen van AI te benutten en de slagvaardigheid van onze overheid te versterken. En we kunnen dit verantwoord doen, binnen een sterk (Europees) juridisch kader en met dank aan een cultuur van sociaal overleg waarin werkgevers en werkenden samen afspraken kunnen maken over inzet van AI.

Tegelijkertijd is duidelijk dat er blijvende aandacht nodig is voor AI en de brede gevolgen die AI heeft voor de economie en samenleving. Het Kabinet ziet het dan ook als zijn taak om op basis van voortschrijdende kennis te blijven werken aan AI die onze levens verrijkt.

De Minister van Sociale Zaken
en Werkgelegenheid,

J.A. Vijlbrief

De Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat – Digitale Economie en Soevereiniteit,

W.J.M. Aerdts

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

Datum
6 november 2026

Onze referentie
2026-0000411801

Rianne Letschert